

به نام خدا

سایه‌هایی در میان

ایران باستان در زمان جنگ

نویسنده:

کاوه فرخ

برگ

پدر

فرخ، کاوه، ۱۹۶۲م

سایه‌هایی دریابان: ایران باستان در زمان جنگ / نوشته کاوه فرخ؛ برگردان پدram خزایی. -

کرمانشاه: طاق باستان، ۱۳۹۰.

۵۴۴ص: عکس

بهاء: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۰-۱۹۴-۵

کتابنامه: ص ۴۵۷-۴۶۵

الف. خزایی، پدram. ۱۳۵۹، برگردان.

۱. ایران - تاریخ - جنگها

ب. عنوان

انتشارات طاق باستان

▪ سایه‌هایی دریابان (ایران باستان در زمان جنگ)

▪ نویسنده: کاوه فرخ

▪ برگردان: پدram خزایی

▪ ناشر: طاق باستان

▪ نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۰ - کرمانشاه

▪ شمارگان: ۱۰۰۰

▪ قطع: وزیری ۵۴۴ص

▪ شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۰-۱۹۴-۵

▪ قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

کرمانشاه: خیابان آیت اله کاشانی (دیبراعظم) روبروی هتل بیستون

تلفن: ۰۸۳۱۷۲۹۱۷۳۲ فاکس: ۷۲۷۱۶۴۳

E-mail: Taghbostan_book@yahoo.com

یادداشت برگرداننده

ترجمه این کتاب با موافقت نویسنده آن دکتر کاوه فرخ انجام شده است. تمامی پانویس ها از مترجم بوده و هدف از آنها تنها دادن آگاهی بیشتر به خوانندگان عمومی است. مطمئناً دانش پژوهان و علاقه مندان به تاریخ اطلاعات دقیق تری درباره آنها دارند. در نگارش پانویس ها از منابع زیر استفاده شده است.

- فرهنگ های دهخدا و معین.
 - فرهنگ پیشروی آریانپور، (نسخه لوح فشرده)
 - ایران در زمان ساسانیان، آرتور کریستن سن، برگردان زنده یاد غلامرضا رشید یاسمی.
 - دانشنامه اینترنتی ویکی پدیا.
 - اسواران ساسانی، کاوه فرخ، برگردان: یوسف امیری.
- در این جا لازم می دانم که از تمامی کسانی که در به پایان رسیدن ترجمه این کتاب به من یاری رساندند کمال تشکر را داشته باشم.
- در پایان از دکتر کاوه فرخ بدلیل دادن افتخار ترجمه این کتاب به این جانب و کمک های بی دریغ ایشان در زمان ترجمه کتاب بسیار سپاسگزارم.

آشنایی با نویسنده

کاوه فرخ متولد سال ۱۹۶۲ در آتن، پایتخت یونان است. ایشان در سال ۱۹۸۳ به کانادا مهاجرت کردند. وی به مدت ۱۸ سال مشغول گردآوری اطلاعات و منابع اصلی در زمینه سواره نظام ساسانی بوده است که منجر به سفر او به موقعیت هایی مانند نقش رستم در ایران شد. کاوه مدرک دکتری خود را در سال ۲۰۰۱ و از دانشگاه بریتیش کلمبیا دریافت نمود. وی هم اکنون در بخش تحصیلات تکمیلی دانشگاه بریتیش کلمبیا تدریس می کند و در برنامه مستند شبکه تلویزیونی تاریخ (History Channel) در کانادا نیز به عنوان کارشناس امپراتوری ایران باستان حاضر بوده است. ایشان در یک فیلم با عنوان کورش بزرگ بعنوان مشاور تاریخی بودند. از کاوه فرخ کتاب دیگری نیز بعنوان اسواران ساسانی به چاپ رسیده است که توسط جناب آقای یوسف امیری به زبان فارسی برگردانده شده است.

فهرست مطالب

۱	پیش گفتار.....
۶	دیباچه.....
۸	بخش اول: هخامنشیان.....
۹	فصل اول: پیش از هخامنشیان.....
۹	ظهور فرهنگ جنگجوی کورگان: اولین هند و اروپائیان اولیه.....
۱۰	انقلاب سوارکاری: اسب سواران اوکراین.....
۱۳	هند و اروپائیان کورگان: جامعه‌ای جنگجو.....
۱۳	پیدایش آریاییان: فرهنگ آندرونوو.....
۱۶	برتری آریاییان در فن آوری نظامی.....
۱۹	گسترش آریاییان در فلات ایران.....
۲۱	فرهنگ ماندگار آریایی در ایران.....
۲۳	گسترش آریایی‌ها در هند، مغولستان و چین.....
۲۵	ظهور سکاها (سیت‌ها).....
۲۸	سیتها و ایجاد فن آوری زره و فلز در اروپا.....
۲۹	مادها و پارس‌ها.....
۳۲	جنگهای آشور.....
۳۳	تأثیر ایران بر سواره نظام آشوری.....
۳۷	پادشاهی ماد.....
۳۸	ورود سیت‌ها (۶۲۵-۶۵۲ پ.م).....
۴۱	صنعت ساخت سلاح‌های برنز و آهنی در لرستان.....
۴۳	متحد کردن آریاییان.....
۴۵	تشکیل سپادا.....
۴۷	سقوط آشور و اورارتو.....
۴۹	حملات هوخشتره به داخل آناتولی.....
۵۲	فصل دوم: کورش بزرگ و نخستین هخامنشیان.....
۵۲	ظهور کورش بزرگ.....
۵۶	کارا: نخستین ارتش‌های کورش بزرگ.....
۵۹	اصول اولیه نبرد.....

۶۰	فتح لیدیه
۶۳	فتح بابل
۶۸	لوح استوانه‌ای کورش
۶۹	کورش و آزادسازی یهودیان
۷۰	دین زرتشت: بنیان مذهبی فرمانروایی پارس
۷۳	کورش و نخستین امپراتوری جهانی
۷۴	عاقبت غم‌انگیز کورش: ملکه تومیریس و ماساکت‌ها
۷۷	حکومت کوتاه کمبوجیه دوم
۸۲	فصل سوم: داریوش بزرگ
۸۲	داریوش طفلانگران را شکست می‌دهد
۸۷	داریوش سیستم حکومتی چوکه سالاری را دوباره مستقر می‌نماید
۸۸	پیکارهای داریوش با سکاها و تیگره خوده
۹۰	گسترش داریوش به سوی هند
۹۲	جنگ داریوش با سکا پَرَدَرایه
۹۶	داریوش و کشورداری
۹۷	اولین شهر- کاخ در جهان: پرسپولیس
۹۹	پرسپولیس میراثی خاموش از هنر، معماری و فرهنگ
۱۰۳	ترقی ستاره شناسی بابل
۱۰۴	داریوش بزرگ و توسعه ارتباطات
۱۰۶	پول فراگیر داریوش: داریک
۱۱۰	داریوش و بازرگانی دریایی
۱۱۱	نیروی دریایی و مهندسی دریایی هخامنشی
۱۱۴	حمله داریوش به یونان: شکست ماراتون
۱۱۸	نبرد ماراتون
۱۲۳	فصل چهارم: خشایار و مرزهای امپراتوری
۱۲۴	آماده سازی ارتش ایران برای حمله به یونان
۱۲۹	خشایار به یونان حمله می‌کند: مرزهای امپراتوری
۱۳۰	ترموبیل
۱۳۲	سالامیس
۱۴۰	ضعف‌های نظامی هخامنشیان در مقابل یونان

فصل پنجم: امپراتوری هخامنشی از اردشیر اول تا برخاستن مقدونیه	۱۴۴
اردشیر اول و داریوش دوم	۱۴۴
اردشیر دوم و کورش کوچک	۱۴۸
نبرد کوناکسه	۱۵۰
اردشیر دوم و جنگ با اسپارت	۱۵۲
اردشیر دوم در مصر با شکست روبرو می‌شود، وساتراپی‌ها شورش می‌کنند	۱۵۳
پادشاهی اردشیر سوم	۱۵۵
فصل ششم: داریوش سوم و سقوط امپراتوری	۱۵۹
داریوش سوم: وارث بیک امپراتوری متزلزل	۱۵۹
ظهور قدرت هلنی	۱۶۱
اسکندر بزرگ داریوش سوم را شکست می‌دهد	۱۶۲
رودخانه گرانیکوس	۱۶۳
نبرد ایسوس	۱۶۸
نبرد گوگمل	۱۷۲
پایان امپراتوری هخامنشی	۱۷۸
آخرین مقاومت آریو برزن بر دروازه‌های پارس	۱۷۸
انهدام پرسپولیس	۱۸۰
مرگ داریوش سوم	۱۸۲
روای جهان‌ی اسکندر: اتحاد آریایی‌ها و یونانیان	۱۸۳
بخش دوم: اشکانیان	۱۸۷
فصل هفتم: سلوکیان و ظهور اشکانیان	۱۸۸
جنگ‌های دیادوچی: جنگ جانشینان اسکندر	۱۸۸
ضعف‌های سلوکیان در ایران	۱۹۰
گسترش هلنیسم	۱۹۲
انتیاکوس اول سوتر و انتیاکوس دوم تلوس	۱۹۴
ظهور پارت‌ها	۱۹۶
پارت به استقلال می‌رسد	۱۹۷
فرهاد اول: پارت برمی‌خیزد	۲۰۱
قفقاز: مادر آتروپاتن و آلبانیا	۲۰۲
پایان سلوکیان	۲۰۵

۲۰۷	حملات سکاها به پارت
۲۰۹	مهرداد دوم: احیاء ایران
۲۱۱	ظهور تیسفون و جاده ابریشم
۲۱۳	ارمنستان برمی خیزد
۲۱۶	پتوس و کاپادوکیه: پیوند پارسیان و یونانیان
۲۱۹	موفقیت رومیان در آسیای صغیر و ارمنستان: سیاست تفرقه بنداز و حکومت کن
۲۲۲	فصل هشتم: پارت روم را تهدید می کند
۲۲۲	احیاء ارتش های ایران
۲۲۲	سواره نظام سنگین اسلحه اشکانی
۲۲۵	سواران کماندار اشکانی
۲۲۹	دکترین تمام سواره نظام
۲۳۰	ناکامی بزرگ رومیان در کارای، ۵۳ پ.م
۲۳۴	نبرد کارای
۲۴۰	عواقب کارای
۲۴۲	حملات پاکور: فرصت های نظامی از دست رفته
۲۴۵	رومیان بعد از هجوم اشکانیان قدرت خود را باز می یابند
۲۴۸	فصل نهم: پارت از مارک آنتونی تا حملات آلان ها
۲۴۸	شکست مارک آنتونی در ماد آتروپاتن
۲۵۳	مذاکرات با آگوستوس
۲۵۴	از فرهاد پنجم تا گودرز دوم
۲۵۶	قرن اول میلادی: افول هلنیسم یا احیای فرهنگ ایرانی
۲۵۷	درگیری بر سر ارمنستان: تلاش اول بر علیه امپراتور نرو
۲۶۱	ظهور کوشان ها
۲۶۲	کوشان ها، اشکانیان و گسترش بودائیسیم
۲۶۳	بین النهرین اشکانیان: جامعه ای بین المللی
۲۶۵	حملات آلان ها
۲۶۷	تجدید قوای اشکانیان و میراث ماندگار آلان ها
۲۷۳	فصل دهم: تلاش امپراتور تراژان برای نابودی پارت
۲۷۳	پارت در قرن دوم: ظهور جامعه ی تیولداری
۲۷۵	حمله تراژان

۲۷۸	نبرد دجله: ضربه نهایی تراژان
۲۸۱	ضد حمله خسرو: تجدید قوای جزئی اشکانیان
۲۸۳	نتیجه: برتری روم
۲۸۵	فصل یازدهم: افول و سقوط پارت
۲۸۵	جنگهای بلاش
۲۸۸	بلاش پنجم: پشتیبانی اشکانیان از پسکینوس نیجر
۲۹۱	آخرین نبردک بن بست در نصیبین
۲۹۴	خاندان اشکانی: اعتبار از دست رفته
۲۹۵	میراث بزرگ اما فراموش شده اشکانیان
۲۹۷	تأسیس تیسفون و پیدایش جاده ابریشم
۲۹۸	هنر و معماری اشکانیان
۳۰۲	پیشرفت های اشکانیان در معماری نظامی
۳۰۴	فن آوری و صنعت اشکانیان
۳۰۷	بخش سوم: ساسانیان
۳۰۸	فصل دوازدهم: پیدایش سلسله ساسانیان: خاندان ساسان
۳۱۰	قیام اردشیر بر علیه اشکانیان
۳۱۲	سال ۲۲۴ میلادی فیروز آباد: اولین نبرد تن به تن با لیزه
۳۱۷	ماشین جنگی ساسانیان: رقیب جدید روم
۳۱۹	اردشیر اول: تثبیت پایه های امپراتوری جدید
۳۲۰	اردشیر اول و لشکرکشی های الکساندر سوروس
۳۲۵	شاهپور اول: روم با حریف خود روبرو می شود
۳۳۱	تأثیرات ساسانیان و سرمتی های اولیه بر ارتش روم
۳۳۳	مغان نقش رستم و مسیحیت
۳۳۴	میترائیسم: رقیب فراموش شده مسیحیت
۳۳۷	ساسانیان اولیه و گسترش آیین مانویت
۳۴۱	شکست در مرزهای روم و ارمنستان
۳۴۳	نرسی و تجدید قوای روم
۳۴۶	فصل سیزدهم: شاهپوردوم: تجدید قوای ایران ساسانی
۳۴۶	تاخت و تازهای اعراب
۳۴۹	شاهپوردوم خود را برای جنگ آماده می کند

۳۵۰	آماده سازی ارتش شاپور
۳۵۳	جنگهای شاپوردوم با رومیان وخیونیان
۳۵۵	نبرد آمیدا
۳۵۹	یولیان مرتد: آخرین تلاش بزرگ رومیان برای فتح ایران
۳۶۳	فصل چهاردهم: قرن پنجم، قرن پرتلاطم
۳۶۴	بهرام گور
۳۶۶	تهدید هفتالی ها از آسیای مرکزی
۳۷۰	یزدگرد دوم
۳۷۱	تهدید جدید از آسیای مرکزی: کیداری ها
۳۷۳	فرمان یزدگرد: شورش ارمنیان
۳۷۵	جنگ های پیروز با کیداری ها و هفتالیان
۳۷۸	امپراتوری در شرف یک فاجعه
۳۸۰	فصل پانزدهم: دوران قباد
۳۸۰	بلاش
۳۸۲	دوران اول حکومت قباد
۳۸۳	جنش "سوسیالیستی" مزدک
۳۸۴	بازگشت قباد
۳۸۶	تغییرات ارتش در زمان حکومت قباد
۳۸۸	روابط رو به زوال با بیزانس
۳۹۵	فصل شانزدهم: خسرو اول، رنسانس و تجدید قوا
۳۹۶	اصلاحات نظامی خسرو اول
۴۰۲	جنگهای خسرو با روم
۴۰۵	نبرد لازیک
۴۱۰	جنگهای یمن
۴۱۳	شکست هفتالیان
۴۱۶	عدم موفقیت ژوستین دوم در مقابل خسرو
۴۱۹	میراث خسرو: پیشرفت جاده ابریشم
۴۱۹	رنسانس دوم
۴۲۴	فصل هفدهم: شکوه و انحطاط نهایی امپراتوری
۴۲۴	بهرام چوبین و خسرو دوم

۴۲۴.....	جنگ‌های تورانیان و ارتش‌دیه‌رام چوین
۴۳۰.....	بهرام چوین بر قدرت مستولی می‌شود
۴۳۱.....	خسرو دوم برای تاج و تختش می‌جنگد
۴۳۶.....	بازسازی امپراتوری داریوش بزرگ
۴۴۵.....	نبرد ذوقار: نشانه قدرت اعراب
۴۴۷.....	ترکها از شمال شرق حمله می‌کنند
۴۴۸.....	حملات متقابل هراکلیوس: شکست و سرنگونی خسرو دوم
۴۵۴.....	مقاومت نهایی نیتوا
۴۵۷.....	میراث ساسانیان در هنر و معماری
۴۵۹.....	فصل هجدهم: زوال ساسانیان و فتوحات اسلامی
۴۵۹.....	قباد دوم و حکومت‌های ناپایدار
۴۶۲.....	یزدگرد سوم: وارث یک امپراتوری بی‌ثبات
۴۶۵.....	حمله اعراب به ایران
۴۶۷.....	نبرد پل‌ها
۴۶۸.....	نبرد قادسیه
۴۸۱.....	سقوط تیسفون
۴۷۳.....	شکست یزدگرد در جلولا
۴۷۶.....	آخرین ایستادگی امپراتوری: نبرد نهاوند
۴۷۸.....	مقاومت در برابر خلافت
۴۸۲.....	فصل نوزدهم: میراث ایران بعد از فتوحات اسلامی
۴۸۲.....	تأثیر ساسانیان در اسلام
۴۸۳.....	هنر و معماری
۴۸۵.....	ریاضیات
۴۸۶.....	علوم
۴۸۷.....	مهندسی: نمونه اولیه‌ای که تکمیل شد
۴۸۹.....	پزشکی
۴۹۲.....	ایران و اروپاییان
۴۹۳.....	هنر و پارچه
۴۹۴.....	ایران: روابط با چین
۴۹۵.....	نمونه چانگ آن

۴۹۶.....	ژاپن گنجینه‌های شوسو- این
۴۹۷.....	تاریخچه موسیقی ساسانیان
۵۰۱.....	میراث ساسانیان در دریانوردی
۵۰۳.....	مسافرت دریایی ساسانیان به سوی چین، اقیانوس آرام و خاور دور
۵۰۵.....	تأثیر ساسانیان بر دریانوردی عرب
۵۰۷.....	تأثیر ساسانیان بر ترکها
۵۰۸.....	پیدایش فارس: سلحشوران عرب
۵۰۹.....	ایران میراثی خاموش
۵۱۴.....	نقشه
۵۲۶.....	منابع اصلی
۵۲۷.....	منابع فرعی

جنگجویان نیرومند ایرانی

اینکه واژه عربی "فارس"^۱ هم به معنی (مردم) است و هم به معنی (مرد قدرتمند یا جنگجوی سوار) دارای اهمیت است. معنی دوم چیزی است که ایرانی ها چه در ایران و چه در استپ‌های آسیای مرکزی، در سرتاسر تاریخشان به آن شهرت داشتند: سواره نظام. سواره نظام ایرانی، که تقریباً همیشه از اعضای جامعه نجبای ایران بودند، هرگاه که نیروهای مسلح راهی جنگ بودند منبع قدرت آن را تشکیل می‌دادند. این نیروهای سواره نظام با نیروهای پیاده‌ایی که با آنان می‌جنگیدند فرق داشتند. (هوپلیت‌های یونانی^۲ و لژیونرهای رومی^۳).

داستان جنگجویان ایرانی با ورود طوایف هندوایرانی به آسیای مرکزی شروع می‌شود، بیش از سه هزار سال پیش. اهلی سازی اسب بسیار قبل از این زمان صورت گرفته بود، و مهاجمان هندوایرانی چنین توصیف شده‌اند که بر ارابه‌هایی سوار بودند که شبیه ارابه‌های یونانی بود که هومر^۴ توصیف کرده است. شاید این به این دلیل است که از اسب در آن زمان بدون استفاده از زین یا افسار برای جمع کردن گوسفندان یا گله گاو نیز استفاده می‌شد. به هر حال وسیله حمل و نقل مناسب برای یک نجیب زاده ارابه بود. ایرانیان در غرب ساکن شدند و هندیان در شبه قاره، و هر جا که پا گذاشتند ایجاد ترس و وحشت می‌کردند. در شرق قبایلی مانند دراویدین‌ها^۵ به شکل پراکنده در سرزمین‌های خوارزمیان^۶،

۱- Faris

۲- Hoplite پیاده نظام یونانی. سرباز پیاده و سنگین اسلحه.

۳- Legionary (روم باستان) بین ۳ تا ۶ هزار سرباز پیاده به علاوه سواره نظام.

۴- Homer نویسنده نیمه افسانه‌ای یونان که حماسه‌های (ایلیاد) و (اودیسه) را به او نسبت می‌دهند.

۵- Dravidian به مردمان بومی شبه قاره هند گفته می‌شود. آنان به زبان‌های متعددی سخن می‌گویند که همگی در یک خانواده زبانی قرار دارند. زبان تامل مهمترین این زبان‌هاست.

۶- Khwarazm خوارزم (نام‌های دیگر: خوراسمیه، خوراسمیا) سرزمینی کهن و بزرگ در ازبکستان و ترکمنستان است که در دلتای رود آموی و در کنار دریاچه خوارزم قرار گرفته است. این سرزمین به دلیل جایگاه جغرافیایی ویژه‌اش همواره مورد تازش بیگانگان بوده است. آگاهی‌ها درباره تاریخ خوارزم بیش از میلاد ناقص و پراکنده است. برخی پژوهشگران خوارزم را جایگاه سرایش اوستا می‌دانند. لغتنامه دهخدا در سرواژه «خوارزم» از آن به «مهد قوم آریاء» یاد می‌کند.

سغدیان^۱، و باکتریایی ها^۲ و دیگر سرزمین های مورد تهاجم ساکن شدند، در حالی که در غرب مادها و پارس ها مناطقی را که قبلاً تحت سلطه عیلامی ها^۳، مانانیان^۴، و قبایل کاسپی^۵ بود، اشغال کردند و زبان خود را به ساکنان اولیه دادند. می توان ایرانیان را شبیه به ترکهایی فرض کرد که آذربایجان و آناتولی را اشغال کردند.

امپراتوری آشور اسب های مورد نیازش را از مادها درخواست می کرد، مادهایی که به زودی آنقدر قدرتمند شدند که آشوریان را تهدید می کردند. بنابراین آنچه هرودوت^۶ نقل می کند، هونتخستره^۷ مادها را که قبیله ای خراجگزار بودند تبدیل به یک ارتش کرد، ارتشی که دارای سربازان نیزه دار و سواره نظام بود، و به این شکل یک ارتش منظم را تأسیس کرد، اگرچه دست یافتن ارتش مادی - پارسی به شکل تکامل یافته خود تا زمان کورش بزرگ طول کشید. در همین دوران بود که ارمنیان از منطقه آناتولی به سوی آذربایجان در حال گسترش بودند.

اگرچه کورش بزرگ بدلیل رابطه خویشاوندی از طریق ازدواج با خاندان پادشاهی ماد رابطه نزدیک داشت، این داریوش بود که مؤسس واقعی امپراتوری هخامنشی بود. این امپراتوری نسبت به حکومت های قبلی دارای مزیتی بزرگ بود، زیرا این امپراتوری دارای

۱- Sogdiana سغدیان از قوم های ایرانی هستند که در تاجیکستان امروزی زندگی می کنند. زبان آنان نیز از شاخه ی زبان های ایرانی شرقی است. متأسفانه نسل آنان و زبانشان روبرو به انقراض است. امروز یکی از استان های تاجیکستان سغد نام دارد.

۲- Bactria بلخ

۳- Elamite الامی، بومی کشور باستان الام، یا عیلام.

۴- Mannaeen دولت ماننا یا مانا دولتی بود که قوم مانا (یا مانانیان یا مَنانیان) در جلگه جنوبی دریاچه ارومیه تشکیل داده و از قرن هشتم قبل از میلاد تا قرن ششم قبل از میلاد بر این سرزمین حکومت می کرده اند. این دولت از مبارزه میان آشور و اورارتو استفاده کرده و بر قدرت خود افزود. پادشاهی مانناها که در آن مقطع زمانی ماننا متحد آشور بود بدست ماد (در حدود ۶۱۶ پ.م) قبل از حمله ماد به آشور (۶۱۴ پ.م) از میان رفت.

۵- Caspian tribes کاسپی ها یا قومی ایرانی بوده اند یا از بومیانی بوده اند که به شدت تحت تأثیر اقوام ایرانی قرار داشتند. آن ها مردمانی با چشم های کبودرنگ و موهای بور بودند که ابتدا در گیلان امروزی سکنی گزیدند و پس از چندی به نقاط دیگر ایران مهاجرت کردند.

۶- Herodotus مورخ یونانی ملقب به پدر تاریخ.

۷- Cyaxares

یک "قانون شاهی" غیر مذهبی بود که بر قوانین دینی ممالکی که امپراتوری بزرگ را تشکیل می دادند ارجحیت داشت. قانون شاهی یکی از عواملی بود که امپراتوری را برای چندین قرن یکپارچه نگه داشت.

این نوشته بر قبر داریوش در نقش رستم نقش بسته است: چه تعداد بود کشورهای که داریوش شاه داشت؟ بر اشکال حجاری شده ای بنگر که تخت شاهی را حمل می کنند. آنگاه درخواستی یافت و بر تو آشکار خواهد شد که نیزه پارسی به دور دستها رسیده است.

در زمان حکومت حاکمان اولیه هخامنشی ارتش درغلبه بر شورش ها و سرکوب آنها بسیار مؤثر بود. متأسفانه، با مرور زمان ماهیت ارتش تغییر کرد. با اضافه شدن خراج گزاران از ملت های مختلف به ارتش، نیروها غیر قابل کنترل تر شدند، و کمتر شکل یک ارتش حرفه ای را داشتند، تا آن حد که شاهان هخامنشی شروع به اجیر کردن مزدوران بسیار آموزش دیده یونانی کردند که برای آنان بجنگند. و به این شکل بود که اسکندر، نابغه نظامی، سربازان هلنی اش را به ایران آورد و به سلطه هخامنشیان پایان داد.

بعد از دوران کوتاه سلطه سلوکیان در تاریخ ایران، نیروی جدیدی از آسیای مرکزی وارد ایران شد، (پارتها، یا اشکانیان)، سلسله آنان به این نام خوانده می شد. سه خصیصه جدید در نیروی نظامی زمان اشکانیان پدیدار شد؛ یکی از این خصیصه ها "نحوه تیراندازی اشکانیان" بود که مورد استفاده سواره نظام بود، دومین مورد کمان مرکب بود، و آخرین خصیصه جنگ تن به تن در مقابل ارتش های متخاصم بود. اگرچه رومیان به سواران کماندار با کمانهای مرکب قوی شان به دیده احترام و ترس می نگریستند، اما قهرمانانی که از سوی سپاه هایشان برای مبارزه تن به تن انتخاب می شدند تبدیل به نمادهای این عصر حماسی شدند. در پایان دوران اشکانیان، به هر حال، نوع جدیدی از سواره نظام زره پوش به صحنه آمد این سواران بر اسبهایی سوار می شدند که پوشیده از زره بودند، احتمالاً اینان طلایه دار سلحشوران اروپایی بودند. اینان کاتافراکت هایی^۱ بودند، که با خود خستهای

۱- Cataphract واژه یونانی به معنای «پشت حصار» یا حفاظت شده، اصطلاحی که برای سواره نظام سنگین اسلحه اشکانیان به کار می رود.

بلند حمل می کردند، و رومیان از آنان بسیار می هراسیدند. احتمالاً در این زمان یا بعد از آن بود که رکاب اسب اختراع شد، که به سواران عطف و مهارت روبه افزایشی می داد. این دوران از تاریخ ایران شاهد آغاز ادیان جهان بود، ادیانی مانند مانویست، که موجب رقابت مسیحیت با دین زرتشتی شد.

دوران ساسانیان زمان ترکیب نیروهای مرکزی و شکل گرفتن واحدهای جدید ارتش بود. در این زمان میان قانون و دین نیز توافق وجود داشت به شکلی که مذهب و دولت، همدیگر را پشتیبانی می کردند، در عوض اینکه یکی بر دیگری تسلط داشته باشد. جنگهای مکرر در دو جبهه، بر علیه بیزانسیان و هجوم قبایل آسیای مرکزی، نه تنها باعث آمادگی دائم ارتش می شد، بلکه ایران را وارد عصر پول و تجارت کرد. از آغاز سلسله ساسانی میزان نقره خالص در پول ایرانی بالا باقی ماند، و سکه ساسانی در همه جا از ارزش بالایی برخوردار بود، درحالی که ارزش سکه های جاهای دیگر کاهش یافته بود.

از جامعه ای که قبلاً اقتصادی مبتنی بر کشاورزی داشت اکنون بازرگانان و تجار شروع به باز کردن راههای تجاری جدید به خاور دور و آفریقا کردند. کنار آمدن با رقبا به هر شکلی، راحت تر از جنگیدن بر سر قلمرو و درگیر شدن در جنگهای وسیع بود. این مسئله در زمان ساسانیان حتی از زمان هخامنشیان بیشتر بود، و همانطور که داریوش (دارا)، آخرین شاه هخامنشی در شمال غرب جان باخت، یزدگرد هم که از اعراب می گریخت دچار همان سرنوشت شد.

در این کتاب دکتر کاوه فرخ قصه را از دیدگاه ایرانیان روایت کرده است روایتی که با دیدگاه یونانیان و رومیان در تضاد است دیدگاهی که بر درک ما از این جنگها برای مدت طولانی سایه افکنده است. دیدن یک نقطه نظر دیگر روشن کننده است. و دکتر فرخ بسیاری از مؤسسات ایرانی را در این کتاب تاریخی مورد بررسی قرار داده است، مانند

۱- خشت (در انگلیسی Spear) نیزه پیاده نظام است که از نیزه (در انگلیسی Lance)، سلاح سواره نظام کوتاه تر است. در پارسی هخامنشی این سلاح «ارشتی» (arshti) و این یگان «ارشتی - بره» (arshti-bara) گفته می شد. ارشتی در پارسی نو به صورت خشت در آمده است.

سواره نظام نخبه ساسانی "اسواران"^۱. به نشر اسپری برای انتشار این کتاب باید تبریک گفت، که جنبه ای دیگر از جنگهای غرب و شرق در دوران باستان را نمایش می دهد.

پرفسور ریچارد نلسون فرای^۲

سپتامبر ۲۰۰۶

www.ketab.ir

۱- در متن اصلی به صورت Savaran آمده که همان سواران است. اما در منابع ایرانی و اسلامی به صورت اسواران (و یا جمع شکه عربی به شکل اساوره) آمده است.

۲- Richard Nelson Frye

دیاچه

پارس یا ایران؟

پارس یا ایران؟ تا اندازه ای هردوی این نام ها زمانی که اشاره به یک موجودیت مشابه دارند صحیح هستند: امپراتوری که مابین تمدن های چین و هند در شرق، و دنیای یونانی - رومی در غرب قرار گرفته بود.

یونانیان اولین امپراتوری ایران یعنی امپراتوری هخامنشی را با نام "پرسیا"^۱ یا پارس می شناختند، اگر چه ایرانیان خود به سرزمینشان با نام "ایران"^۲ یا "ایران"^۳ اشاره می کردند (م.ت. سرزمین آریاییان).

ایرانیان اولیه گروهی از مردمان هم نژاد بودند. این مردمان شامل قبایلی چون مادها، پارس ها و ایرانیان شمالی می شوند که اغلب منقرض شده اند (سکاها/سیت ها^۴ و سرمتی ها^۵).

از همان آغاز، ایران یا پارس کشوری بوده که ملت هایی دارای زبان ها، نژادها، و مذاهب مختلف در آن می زیسته اند. ایران امروز نه تنها میزبان زبان فارسی نوین است، بلکه تعداد فراوانی از دیگر زبان های ایرانی مانند کردی، لری، بلوچی، و مازندرانی در آن وجود دارند. اقوام ترک زبان هم در آذربایجان و شمال غرب نژاد عمده هستند، و عرب ها را می توان در طول ساحل خلیج فارس و در خوزستان به طرف جنوب غرب مشاهده کرد. ایران دارای چندین ناحیه آب و هوایی مختلف و همچنین ساختار زمین شناسی مختلف نیز هست، ایران فقط یک امپراتوری تشکیل شده از بیابان نیست. بیشتر میراث ایرانیان از شمال و شمال غرب آن نشأت گرفته است، که با قفقاز و آناتولی هم چنین آسیای مرکزی مرتبط

۱- Persesya or Persia

۲- Eire-An

۳- Ir-An

۴- Saka / Scythian

۵- Sarmatian سرمت ها از قوم های ایرانی شمال غربی بودند که در نزدیکی قفقاز زندگی می کردند. اینان در اروپای شرقی (اوکراین، مولدوا، و ...) ساکن شدند. در شاهنامه به صورت ((سلم)) از آنان نام برده شده است.

است، ناحیه ای که پارسیان و ماد‌های اولیه از آنجا آمده اند. خلیج فارس تا امروز حامل میراثی ژرف از ایران است.

استفاده از واژه پارس زمانی که به تمام اقوام ایرانی اشاره دارد صحیح است، بویژه کردها و آذری‌ها که اکثراً بازماندگان ماد‌های باستان هستند. مادها مؤسسان واقعی ایران بودند، و از طریق آنها بود که امپراتوری کوروش و داریوش پایه ریزی شد. اقوام ایران شمالی^۱ نه تنها نقش عمده ای در به وجود آمدن پارس داشتند بلکه رابطی حیاتی در انتقال میراث فرهنگی فلات ایران بودند، مدتها بعد از سقوط امپراتوری هخامنشی به دست اسکندر.

اشکانیان نه تنها پارس را بعد از فتوحات اسکندر بازسازی کردند، بلکه پایه های امپراتوری ساسانی را بنا نهادند، که میراث فرهنگی شان تا امروز ادامه دارد. اشکانیان و ساسانیان به پیروزیهای دهشت انگیزی بر علیه رومیان دست یافتند، و ثابت کردند که وارثان لایقی برای یک امپراتوری مقتدر هستند. علی رغم سقوط ساسانیان به دست اعراب در قرن هفتم میلادی، میراث فرهنگی شان به قفقازیان، اعراب مسلمان، چین، ژاپن، هند و شرق دور نفوذ کرد. چه در پیروزی و چه در شکست، ایران تأثیر ژرفی بر تمدن جهان داشته است، این تأثیرات در زمینه های زیر قابل ملاحظه تر است (الهیات، فن آوری، علم و معرفت، بازرگانی، قوانین، ارتباطات، علوم نظامی، مسائل مربوط به سوارکاری، هنر، معماری و موسیقی).

۱- در این کتاب همه جا منظور از ((ایران شمالی)) سرزمین های واقع در شمال ایران امروزی است که زمانی سرزمین قوم های ایرانی زبان بوده است شامل آسیای میانه (تاجیکستان، ترکمنستان و ازبکستان) و قفقاز.

بخش اول

هخامنشیان

اولین "امپراتوری جهانی" در اوج قدرت خود از تراکیه^۱ و ناحیه اطراف دریای اژه در غرب تا آسیای مرکزی و هند در شرق امتداد داشت. دست آوردهای هخامنشیان شامل مواردی چون راه شاهی می شد. هم چنین اولین سیستم نامه رسانی، و اقتصاد مبتنی بر پول واحد. به هر حال، اعلام قانون حقوق بشر توسط کوروش کبیر و احترام او به تفاوت‌های مذهبی، فرهنگی و زبانی در میان امپراتوری شاید بزرگترین کمک امپراتوری به نوع بشر بوده است.

^۱ - Thrace ناحیه تراکیه یا تراس (در شبه جزیره بالکان)